

Майитни дафнга тайёрлаш (3)

05:00 / 18.01.2017 4635

Барча мавжудотларни йүқдан бор қилган, ҳар бир нарсага қодир Аллоҳ таолога беадад ҳам-санолар бўлсин.

Умматлариға ҳар бир ишнинг энг нозик нұкталаригача билдириб, үргатиб кетган икки олам сарвари Мұхаммад мустафо соллаллоҳу алайхі vasallamga duруду салавотлар бўлсин.

Расулуллоҳдан ўрганиб, ўзидан кейингиларга ўргатган саҳобаи киромларга Аллоҳнинг розилиги бўлсин.

Динимизда инсон ҳуқуқлари жуда ҳам мукаммал даражада белгилаб қўйилган. Барча йўл-йўриқлар батафсил, гўзал услубда баён қилинган. Исломда инсон ҳуқуқлари нафақат ижтимоий ҳаётда, балки вафотидан кейин ҳам ҳимоя қилинади. Вафот этган инсоннинг ҳам ўзига яраша ҳақ-ҳуқуқлари бўлади. Мазкур ҳуқуқларнинг асосийлари майитнинг тириклар зиммасидаги ҳақлари ҳисобланади. Биз қуйида ана ўша ҳақлардан бири жаноза намози хусусида сухбатлашамиз.

Хукми

Жаноза намози фарзи кифоя бўлиб, ҳанафий мазҳаби бўйича дуо ҳисобланади.

Аллоҳ таоло айтади:

مُهَلْ نَكَسَ كَتَالَصَّ نِإِ مُهَهْ يَلَعَّلَصَ وَأَوْبَ مُهِيِّكَزْتَ وَمُهَرَّطْتَ قَدَصَ مُهَلْ أَوْمَأَ نِمْ دُخْ مُهِلْ عِيمَسْ هَلَلَأَوْ

“Мол-мулкларидан уларни у сабабли поклашингиз ва тозалашингиз учун садақа олинг ва улар (хаққи) га дуо қилинг! Албатта, дуоингиз уларга таскин (тасалли)дир. Аллоҳ әшитувчи ва билувчидир”.

Тавба сураси 103-оят.

Уламолар “Бу ўринда дуодан мурод жаноза намози”, деб айтганлар.

مَلْسُمَةً زَانِجَ عَبْتَ أَنَّ مَلَاقَ مَلَسَ وَهُيَلَعُ هَلَلَا هَلَصَ هَلَلَ لُوسَرَ نَأْرَةً رَيَرُه يَبَأْ نَعْنَمُ عَجَرَيَهَنَإِفَ آهَنْفَدَنَمَعَرْفَيَهَأَهَيَلَعَ هَلَصُيَهَتَحَهَمَنَأَكَهَأَسَتَحَهَأَنَأَمَيَهَنَفَدَتَهَنَأَلَبَقَهَعَجَرَمُثَهَأَهَيَلَعَ هَلَصَهَنَمَوَدُخَهَأَلَثَمَطَأَرِيَقَهَلُكَهَنَيَطَأَرِيَقَهَرَجَهَأَلَهَأَفَ

Абу Ҳурайра розиаллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Ким иймон ва савоб умиди ила бир мусулмоннинг жанозасига қатнашса, жанозаси ўқилиб дафнидан фориғ бўлингунча турса, икки қийрот ажр билан қайтади. Ҳар бир қийрот Уҳуд тоғичадир. Ким жанозани ўқиса ва дафн қилинмай туриб қайтса, бир қийрот билан қайтади”, деб айтдилар” .

Бухорий ривояти.

Жаноза намозининг ҳикмати маййитга дуо ва шафоат қилишдир, албатта, бу ихлос билан бўлади.

هَأَوْرَهَأَعْدَلُهَلَأُوصِلْحَافَتَّيَمْلَأَهَلَعَمُتْيَلَصَهَذِإَلَأَقَهَيَبَنَلَلَنَعَهَرَيَرُه يَبَأْ نَعْنَمُهَأَوْرَهَأَعْدَلُهَلَأُوصِلْحَافَتَّيَمْلَأَهَلَعَمُتْيَلَصَهَذِإَلَأَقَهَيَبَنَلَلَنَعَهَرَيَرُه يَبَأْ نَعْنَمُهَأَبَحْنَبَهَأَدُواهَهَبَأْ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Қачон маййитга намоз ўқисангиз, унга дуони ихлос ила қилингиз”, дедилар”.

Абу Довуд ва Ибн Ҳиббон ривоят қилган.

Тўрт тоифа инсонларга жаноза ўқилмайди:

- Боғийлар (қарши чиқаётган урушларида вафот этсалар).
- Йўл тўсарлар (йўл тўсарлик қилаётганларида қаршиликка учраб вафот этсалар).
- Тарафкашлар (тарафкашлиқ қилиб урушётган чоғларида вафот этсалар).
- Зўравонлар (қурол-яроқ ёки бўғиш билан зулм ўтказаётган чоғларида қаршиликка учраб вафот топсалар).

Жаноза намозига имом бўлишга ким ҳақли?

Бу борада ҳанафий уламолар “Энг ҳақли киши подшоҳ ёки ноиби, улар бўлмаган чоғда қози, у ҳам бўлмаса, маҳалла масжидининг имоми”, деганлар. Бироқ, бизнинг ҳозирги давримизда аввал диний идора бошлиғи, сўнг унинг ноиби ёки диний идора юборган вакил десак, хато қилмаган бўламиз. Улар бўлмаса, майит яшаган мавзе жомеъ масжидининг имоми ҳақли бўлади. Сўнгра никоҳ асабалари тартиби бўйича мукаллаф эркак валий имомликка ҳақли. Лекин ота ҳурмат юзасидан ўғилдан муқаддам қўйилади. Агар ўғил илмли, ота илмсиз бўлса, бундан мустасно. Сўнг aka ва укаси каби валийлари, кейин қариндош-уруғлари ҳақлидирлар.

Валийлар тартибининг қисқача тафсили қўйидагicha:

1. ота;
2. ўғил;
3. ўғилнинг ўғли, қанча пастласа ҳам;
4. бобоси, қанча юқори бўлса ҳам;
5. aka-укаси;
6. ота бир aka-укаси;
7. aka-укасининг ўғли, ҳудди шу тарзда, яқиндан яқинроғи имом бўлишга ҳақли бўлади.

Жаноза ўқишга ҳақли киши ўз ҳаққини бировга тақдим этиши ҳам мумкин. Жаноза ўқишга ҳақли киши майиттнинг “жанозамни фалончи ўқисин”, деб васият қилган кишисидан ҳам ҳақлироқдир. Яъни, жаноза ўқишга ҳақли киши турганда унинг васияти бекор бўлади.

Ўлим сабабли боғлиқлик узилгани учун эр хотинига валий бўлмайди. Аммо хотиннинг валийси бўлмаса, эри жаноза намозини ўқишга ҳақлироқдир, сўнгра қўшниси бошқадан кўра яхшироқдир.

Бир нечта майитга жаноза ўқиш

Барча мазҳаб уламолари бир нечта маййитга бирданига, бир марта намоз ўқиши мумкинлигига ҳам, ҳар бирига алоҳида-алоҳида намоз ўқиши афзалигига ҳам иттифоқ қилганлар. Иккинчи кўринишда маййитларнинг афзал бўлгани бошқаларига муқаддам қилинади.

Ҳанафий уламолар шундай дейдилар:

“Бир нечта маййитни тўплаб бирданига намоз ўқилганда

- маййитлар теккис, бир саф қилиб қўйилади. Имом эса афзалини олдида туриб намоз ўқииди.
- маййитлар имомдан қибла тарафга қараб кетма-кет, ёнма-ён қўйилади. Имом уларни кўкраклари рўпарасида туради. Агар маййитлар эркак, аёл ва бола бўлса, жамоат намозидаги саф тортиш тартибида, яъни имомнинг олдига биринчи бўлиб эркак, сўнг бола, сўнг аёл қўйилади.

Жаноза намозининг шарт, рукн ва суннатлари.

Шартлари:

Жаноза намози дуруст бўлиши учун олтита шарт лозим бўлади:

1. Маййит мусулмон бўлиши;
2. Пок бўлиши;
3. Аврати ёпилган бўлиши;
4. Маййитнинг ҳозир бўлиши (бошқа жойдаги, ғоиб маййитга намоз ўқилмайди);
5. Маййит бутун бўлиши ёки жасадининг ярмидан кўпи мавжуд бўлиши (ярмидан озроғи бўлса ёки ярми бошсиз бўлса жоиз эмас);
6. Маййит жаноза ўқувчининг олдига қўйилган бўлиши (жаноза ўқувчининг ортида ёки ёнида бўлса, шунингдек, от- эшакка ўхшаш улов устида ёки осиб қўйилган бўлса жоиз эмас);

Жаноза ўқувчига тааллуқли шартлар эса бошқа намозлардаги шартлар кабидир, яъни бадани, кийими, макони пок бўлиши, сатри аврат, ният,

қиблага юзланиш. Лекин жанозанинг вақти бўлмайди.

Руқнлари иккита:

1. Тўртта такбир (ҳар бир такбир бир ракъат ўрнига ўтади);

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг охирги ўқиган жанозалари тўрт такбир ила бўлганига саҳобийлар иттифоқ қилишган.

2. Тик туриш (узрсиз ўтириб ёки улов миниб намоз ўқиш жоиз эмас);

Охирида, тўртинчи такбирдан сўнг икки тарафга салом бериш эса жанозанинг вожиби ҳисобланади.

Суннатлари

Жаноза намозининг суннатлари учта:

1. Аллоҳга ҳамд айтиш:

کریغ هل الو، کُدج یلّاعتو، کُمسا کرابتو، کدمجبو مهـلـلـکـنـحـبـسـ

Аллоҳим! Сенга ҳамд айтган ҳолда Сени пок деб ёд этаман. Исминг муборакдир. Улуғлигинг юксакдир. Сендан ўзга илоҳ йўқдир!

اذِ مَلْسُوْهِ لِعْهَ لِلَّا يَلْصَمُ سَرَنَاكْ: تَلَاقْ : اهْنَعْ هَلْلَا يَضْرُبُ شَيْءَ اَعْنَعْ
الو، کُدج یلّاعتو، کُمسا کرابتو، کدمجبو مهـلـلـکـنـحـبـسـ : لـاقـةـالـصـلـحـتـفـاـ دـوـادـ وـبـأـوـ، يـذـمـرـتـلـاـ هـجـرـخـأـ «کـرـیـغـ هـلـإـ

Оиша розиаллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам намозга киришганда:

“Субҳанакаллоҳумма ва биҳамдика ва табарокасмука ва таъала жаддука ва ла илаҳа ғойруқ”, дер эдилар”.

Термизий ва Абу Довуд ривояти.

2. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга салавот айтиш:

كُن إِمِي هَارْبٌ إِلَّا إِلَعَ وَمِي هَارْبٌ إِلَعَ تْيَلَصَ آمَكِ دَمَحُمْ لَآ إِلَعَ وَدَمَحُمْ إِلَعَ لَصَ مُهَلَّلَا
لَآ إِلَعَ وَمِي هَارْبٌ إِلَعَ تْكَرَابَ آمَكِ دَمَحُمْ لَآ إِلَعَ وَدَمَحُمْ لَآ دِيَحَمْ دِيَحَمْ
دِيَحَمْ دِيَحَمْ كُن إِمِي هَارْبٌ

Аллоҳим! Иброҳим ва унинг оиласига салавот йўллаганингдек Муҳаммад ва унинг оиласига салавот йўллагин! Албатта, Сен Ҳамийд (барча мақтовлар ила мақталган), Мажийд (шоншарафи ва қадри баландлиги чексиз) зотсан. Аллоҳим! Иброҳим ва унинг оиласига баракот берганингдек Муҳаммад ва унинг оиласига баракот бергин!

دَأَيْزُنْبُرْدَحْ أَنْثَدَحْ أَلْأَقَلِيَعْ أَمْسِإِنْبُسْيَقْ أَنْثَدَحْ
عَمَسْ يَسِيَعْ نْبَهَلَلِأَذْبَعْ يَنَثَدَحْ لَأَقْ يَنَأَذْمَهَلِإِمَلَاسْ نْبُمَلْسُمَوَرَفْ وُبَأَأَنَثَدَحْ
يَهَدَهَكَلِيَهَهَأَلَأَلِأَقَفَرْجُعْ نْبُبُعَكِيَنَيِقَلَلَأَقْ يَبَأَنْبَنَمَحَرَلِأَذْبَعْ
أَنْلَأَسَلَأَقَفِيَلِأَهَدَهَأَفِيَلَبِتْلُقَفَمَلَسَوَهَيَلَعُهَلَلَا يَلَصِيَبَنَلِأَنَمَهَتْعَمَسْ
مُكْيَلَعُهَلَلِأَلِأَصَلِفِيَكِهَلَلِأَلِوَسَرِأَيِأَنْلُقَفَمَلَسَوَهَيَلَعُهَلَلَا يَلَصِهَلَلِأَلِوَسَرِ
يَلَعَلَصِمَهَلَلَا اُولُوقَلَأَقِمُكِيَلَعُمَلَسُنَفِيَكِأَنَمَلَعْدَقَهَلَلَا نِإِفَتِيَبَلِأَلَأَ
دِيَحَمْ دِيَحَمْ كُن إِمِي هَارْبٌ إِلَّا إِلَعَ وَمِي هَارْبٌ إِلَعَ تْيَلَصَ آمَكِ دَمَحُمْ لَآ إِلَعَ وَدَمَحُمْ
كُن إِمِي هَارْبٌ إِلَّا إِلَعَ وَمِي هَارْبٌ إِلَعَ تْكَرَابَ آمَكِ دَمَحُمْ لَآ إِلَعَ وَدَمَحُمْ لَآ كَرَابَ مُهَلَّلَا
يَرَاحَبَلَا هَاوَرُ دِيَحَمْ دِيَحَمْ

Абдураҳмон ибн Лайло айтадилар:

Каъб ибн Ужра менга йўлиқиб: “Сенга Набий соллаллоҳу алайҳи
васалламдан эшитганим бир нарсани ҳадя қилайми?” деди. Мен: “Ҳа, ҳадя
қил”, дедим. Шунда у биз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан: “Ё
Расулуллоҳ, сизларга, яъни аҳли байтга салавот айтиш қандай бўлади?
Зотан, Аллоҳ сизларга қандай салом беришимизни ўргатган”, деб сўрадик.
У зот: “Аллоҳумма солли ала Муҳаммадин ва ала али Муҳаммадин кама
соллайта ала Иброҳима ва ала али Иброҳима иннака Ҳамийдун Мажийд.
Аллоҳумма барик ала Муҳаммадин ва ала оли Муҳаммадин кама барокта
ала Иброҳима ва ала оли Иброҳима иннака Ҳамидун Мажид” денглар”,
дедилар”.

Бухорий ривояти.

3. Дуо айтиш:

آنرَكَدُو ، آنريِبَكَو آنريِعَصَو ، آنبَئِأَعَو آنِدَهَاشَو ، آنتَّيَمَو آنِيَحَلْ رفْغَمَهَلَلَلا
هَفَوَتَفْ آنِمُهَتْيِفَوَتْ نَمَو مَالْسِإِلَا يَلَعْ هَيْحَافْ آنِمُهَتْيِيَحَآنَمَهَلَلَلا آنِأَثْنُأَوْ
نَأَمِإِلَا يَلَعْ

Эй бор Худоё! Тиригимизни ва ўлигимизни, ҳозиримизни ва ғойибимизни, кичигимизни ва каттамизни, эркагимизни ва аёлимизни мағфират қилгин. Эй бор Худоё! Биздан кимни яшатсанг, Исломда яшатгин. Биздан кимни вафот эттирсанг, иймонда вафот эттиргин.

يَلَعْهَلَلَلا يَلَصَهَلَلَلَلا لُوسَرَنَاكْ : لَاقْ رَهِيَبَأَنَعْ ، يَلَهَشَأَلَامِيَهَارِبِإِيْبَأَنَعْ
، آنَبَئِأَعَو آنِدَهَاشَو ، آنَتَّيَمَو آنِيَحَلْ رفْغَمَهَلَلَلا : لَاقْ رَهَانَجَلَلا يَلَعْهَلَسَو
دَبَعْ نَبَهَمَلَسَو بُهَيَنَثَدَحَو : يَيْحَيَلَاقْ آنِأَثْنُأَو آنرَكَدُو ، آنريِبَكَو آنريِعَصَو
هَيِفَدَازَو ، كَلَذَلْيَمَلَسَو هَيَلَعْهَلَلَلا يَلَصَيَبَنَلَنَعْ ، هَرِيَرُه يَبَأَنَعْ رَنَمْحَرَلَلا
يَلَعْهَفَوَتَفْ آنِمُهَتْيِفَوَتْ نَمَو مَالْسِإِلَا يَلَعْ هَيْحَافْ آنِمُهَتْيِيَحَآنَمَهَلَلَلا
نَأَمِإِلَا

Абу Иброҳим Ашҳалий отасидан ривоят қилади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам маййитга жаноза намоз ўқисалар “Аллоҳуммағfir лиҳаййина ва маййитина ва шаҳидина ва ғоибина ва соғирина ва кабирина ва закариена ва унсана”, дер эдилар.

Яхё айтади: “Менга Абу Салама ибн Абдурраҳмон Абу Ҳурайрадан, у эса Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан шунга ўхшашини ривоят қилиб айтиб берган. Унда “Аллоҳумма ман аҳяйтаку минна фаяҳийхи алал ислам ва ман таваффайтаху минна фатаваффаху алал ийман”ни зиёда қилган”.

Термизий ривояти.

Агар маййит балоғатга етмаган бола ёки мажнун бўлса юқоридаги, катталарга айтилган дуо ўрнига ушбу дуо айтилади:

أَعْفَشُمْ أَعْفَأَشَو أَرْخُذُ لَعْجَأَو أَطَرَفَ أَنَلُهَلَعْجَهَلَلَلا

Аллоҳим! Уни бизни боришимизга фарат (ҳавз қавсар сувини тайёрлаб кутиб олгувчи), захира қилгин. Шафоатчи ва шафоати қабул қилинувчилардан қилгин!

Тартиби

Юқорида айтиб ўтганимиздек жаноза намози тўрт такбирдан иборат ва улар тўрт ракъат ҳисобидадир. Шу нарсани унутмаслик керакки, такбирлар руҳи бўлгани учун уларни ҳамма айтиши шарт. Имом бўлса жаҳрий, ёлғиз ўқувчи ёки имомга эргашувчи бўлса, ўзи эшитадиган даражадаги овоз билан айтади. Зотан, такбirsиз жаноза намози ракъатсиз намоз сингари фосид бўлади. Жаноза намози қуйидаги тартибда ўқилади:

1. Ният қилинади;
2. Фақат биринчи такбирдагина қулоқ қоқилади (ربکا هللا);
3. Ҳамд-сано айтилади (...کدمحبو ملکن حبُس...);
4. Иккинчи бор такбир айтилади (ربکا هللا);
5. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга салавот айтилади (...دَمْحُمْ لَعْلَصْ مُهْلَلَا...);
6. Учинчи бор такбир айтилади (ربکا هللا);
7. Дуо айтилади (...انْتَيَمَ وَ آنِيَحْلُ رفْعًا...);
8. Тўртинчи марта такбир айтилади (ربکا هللا);
9. Иккала тарафга салом берилади (سلام رکیل عالیل م).;

Жаноза намозида қироат ҳам, ташаҳхуд ҳам бўлмайди. Имом адашиб, бешинчи такбирни айтиб юборса, унга эргашмай, салом бергунча кутиб турилади ва бирга салом берилади.

Жанозада имом қаерда туради?

Маййитни жаноза учун чалқанчасига, ўнг тарафини қибла томонга қилиб ётқизилади. Жаноза ўқувчи эса маййит ҳоҳ эркак, ҳоҳ аёл бўлсин, кўкси рўпарасида, қиблага юзланган ҳолда туради. Зоро, кўкс қалб ўрни бўлиб, иймон нури ўша қалбда бўлади. Бинобарин, қалб олдида туриш маййитга иймони туфайли шафоатчилик қилинаётганига ишорадир.

Islam und Masbuqning ҳолати

Жанозани имомга эргашиб ўқувчилар имомнинг ортида саф тортиб турадилар. Таъкидлаш лозимки, саф қанча кўп бўлса, шунча яхши, ҳамда қабулига умид каттароқ бўлади.

وَتَالثُّوْلَعِ لِصُرْفِ تُوْمَيِ مُلْسُمْ نَمَامَ لِأَقْرَبِ بَنْلَانَعَ رِيَبُونْ بَلْكَلَامَ نَعْ
ى نَارِبِ طَلَاوَدُواَدُوبَاَ وَدَمَحَوَّلَنِي مُلْسُمْ لَانَمِفُوفُص

Молик ибн ҳубайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Қайси бир мусулмон ўлганидан кейин унга мусулмонлардан уч саф (киши) намоз ўқиса, албатта, (Аллоҳ жаннатни) вожиб қиласди”, дедилар”.

Аҳмад, Абу Довуд ва Табароний ривоят қилишган.

Бу ривоятда маълум бўладики, мусулмон одамнинг жаноза намозида қанча кўп саф бўлса, уларнинг маййитга ўқийдиган намозлари, қиласдиган шафоатлари қабул бўлиш эҳтимоли шунча купаяр экан. Бошқа ҳадисларда эса қанча кўп одам бўлса, яъни юзта, қирқта, деб айтиб ўтилган. Бунда ҳеч қандай қарама-қаршилик йўқ. Бу кўпгина амалларда ишлатилган услуб. Аввал юзта шарт бўлса, кейин қирқта бўлиб енгиллаштирилган бўлиши мумкин.

Ушбу ривоятлардан оладиган хulosamiz иложи борича жаноза намозида ихлосли, тақводор мўмин-мусулмонларнинг кўпроқ иштирик этишларига, жанозани ихлос билан адо қилишларига эришиш кераклигидир.

Ином билан жамоат биргаликда намоз ўқиб турган ҳолатда кеч қолиб бир ёки бир неча такбирга улгурмай қолган киши, яъни масбуқ биринчи такбирини, яъни таҳрима такбирини имомнинг энди айтадиган такбирига эргашиб айтади ва қулоқ қоқади. Мисол учун: имом иккинчи такбирни айтиб бўлганидан сўнг, салавот айтиётганида бир киши кеч қолиб келди. У ният қилиб имомга қўшилишга тайёр бўлиб, такбир айтилишини кутиб турди. Ином учинчи такбирни айтганда масбуқ ҳам такбир айтиб, қулоқ қоқиб, намозга киришади.

Иномнинг саломидан сўнг, масбуқ такбирларни кетма-кет айтиб, салом бериб намозни тугатади. Агар тобутни елкага кўтариш хавфи бўлмаса, масбуқ қолдирган такбирлар ва улар орасидаги зикрларни айтиб олади.

Агар масбуқ имом түртінчи такбирни ҳам айтиб бўлганидан сўнг салом беришидан олдин келса, жамоатга қўшилиб, саломдан сўнг уч такбирни айтиб олади.

Жаноза намози вақти

Жаноза намозини қуйида келтириладиган вақтлардан бошқа вақтда ўқиш жоиз.

Уч вақтда ўқиш макруҳ ҳисобланади:

- Қуёш чиқаётганда;
- Кун ярми, қуёш тик келган чоғда;
- Қуёш ботаётганда;

ثَالِثُ لُوقَيْ يَنْجُلِلِ رِمَاءَ نَبَأْ نَعْ يَلَعْ بَسُومْ نَعْ
نَأْ وَأَنْهِيْ فَيَلَصُونَ نَأْ مَلَسَوْهِيَلَعْ لَلِلَّا إِلَصَهِلَلُوسَرَ آنَأَهَنَيِيَنَأَكِتَاعَسَ
مُؤَقِّيَنِيَحَوَعَفَتَرَتِيَتَحَةَغَزَابُسْمَشَلِأُغْلَطَتَنِيَحَآنَأَثَوَمَنِيَفَرُبَقَنَ
بُرْعَتِيَتَحَبُرْغَلُفَيَضَاتَنِيَحَوُسْمَشَلِأَلِيَمَتِيَتَحَةَرِيَهَظَالَا

Мусо бин Али отасидан ривоят қилиб айтади:

“Уқба ибн Омирни Жуҳанийнинг

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизларни уч вақтда намоз ўқишдан ёки ўлик кўмишдан қайтарар эдилар: қуёш чиқишни бошлагандан кўтарилиб олгунгача, туш пайтида тик келгандан то қуёш оғунча, қуёш бота бошлагандан то ботгунча”, деган гапини эшитдим”.

“Бадоиъус-Саноиъ” китобининг муаллифлари Аллома Алоуддин Косонийроҳматуллоҳи алайҳ айтадилар:

“Ўлик кўмиш” дан мурод дафн эмас, жаноза ўқишидир. Чунки бу вақтларда дафн қилишнинг зарари йўқ”.

Дафндан сўнг жаноза ўқиш ҳукми

Майит қабрга қўйилиб, тупроқ тортилгач унга намоз ўқилмагани маълум бўлиб қолса ёки бир неча кун ўтиб, аксар гумони майитнинг жасадини “чирий бошламаган”, деб ҳисобласа, қабрини устида жаноза намози ўқилади. Тупроқ тортилишидан олдин эсга тушса, олиб жаноза ўқиб, дафн қилинади.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Уҳуд шаҳидлари қабри устида, дафнларидан анча кейин жаноза ўқишилари бунга яққол далил бўлади. Зотан, уларга ҳали жаноза намози ўқилмаган эди.

Ғоиб (жасади ҳозир бўлмаган инсон)га намоз ўқишиликнинг ҳукми

Ҳанафий мазҳаби уламолари ғоибга жаноза ўқиш жоиз эмас, деб айтадилар. Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Ҳабашистон подшоси Нажошийга ўқиган намозларини эса, фақатгина у зотга хос, дейдилар.

Чақалоқларга намоз ўқиш.

Майит тирик туғилган бўлса, ювилади, унга жаноза ўқилади, марос олади ва қолдиради. Тириклик аломати овоз чиқариш, акса уриш, йиғлаш ёки бир марта бўлса ҳам қўл оёғини қимирлатиш бўлиши мумкин. Айрим ривоятларда гўдак ўлик туғилса, аммо ҳамма аъзолари бутун бўлса, ҳаётдан ҳеч бир аломат бўлмаса ҳам, ювилади ва унга исм қўйилади, дейилган. Лекин ҳам ўлик ҳам чала туғилган бўлса, ювилмайди. Устидан бир марта сув қуиб, латтага ўраб, исм қўйиб, дафн қилинади. Чунки Имом Термизий Жобир розиаллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам:

ثري او و ھيلع ىلصي ال لفطل الاق ملس و ھيلع ھللا ىلص يبن لانع رباج نع لھتسى ىتح ثروي او و

Яъни, “Токи овоз чиқармагунча гўдакка намоз ўқилмайди, мерос ҳам олмайди, (ундан) мерос олинмайди ҳам”, деганлар.

Жаноза намозни қаерда ўқилади?

Жаноза намозгоҳда ўқилиши афзалдир. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Ҳабашистон подшоси Нажошийга жаноза намоз ўқигани

намозгоҳга чиққани бунга яққол намунаидир.

Қабристонда намоз үқиш борасида:

Қабристонда намоз үқишилик ҳанафийлар наздида макрух саналади. Бу ҳақида бир қанча қайтарувлар ворид бўлган.

هـ يـ لـ عـ هـ لـ لـ اـ لـ وـ سـ رـ ئـ نـ : لـ اـ قـ اـ مـ هـ نـ عـ هـ لـ لـ اـ لـ دـ بـ عـ هـ نـ عـ هـ مـ حـ لـ اـ وـ هـ لـ بـ زـ مـ لـ اـ وـ هـ رـ بـ قـ مـ لـ اـ : نـ طـ اـ وـ مـ هـ غـ بـ سـ هـ فـ هـ اـ لـ صـ لـ اـ نـ عـ هـ مـ سـ وـ هـ لـ بـ إـ لـ نـ طـ اـ عـ مـ وـ ، هـ لـ اـ عـ تـ هـ لـ لـ اـ تـ يـ بـ رـ هـ ظـ وـ هـ قـ يـ رـ طـ لـ اـ جـ حـ مـ وـ

Абдуллоҳ ибн Умар розиаллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам етти ўриндаги намоздан қайтардилар:”

Қабристон, қушхона, аҳлатхона, ҳаммом, йўлнинг ўртаси, Аллоҳ уйи устида ва тухонада”.

“Роддул-Муҳтор” соҳиблари Ибн Обидин роҳматуллоҳи алайҳ китобининг “Намозни бузадиган ва унда макрух амаллар” бобида қуидагича келтирганлар:

“Қабристон ва ҳаммомга ўхшаш жойларда намоз үқиш ҳам макрух ишлар жумласидан..., лекин, қабристонда намоз үқишга тайёрланган жой бўлса, у ерда қабр ёки нажосат бўлмаса макрух эмас”.

Масжидда жаноза үқиш борасида:

Масжидда жаноза үқишилик ҳанафий ва моликий мазҳаблари наздида макруҳdir.

يـ فـ ةـ زـ آـ نـ جـ هـ لـ عـ هـ لـ صـ نـ مـ : لـ اـ قـ مـ لـ سـ وـ هـ يـ لـ عـ هـ لـ لـ اـ نـ أـ : هـ رـ يـ رـ هـ يـ بـ نـ لـ اـ نـ

يـ وـ اـ حـ طـ لـ اـ وـ جـ نـ حـ أـ . هـ لـ اـ لـ فـ دـ جـ سـ مـ

Абу Ҳурайра розиаллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

Ким масжидда жаноза үқиса, унга ҳеч нарса (ажр) йўқ”, дедилар.

Таховий ривояти.

Майит, имом ва қавмдан бироз одам ташқарида туриб қавм масжид ичидаги бўлган кўринишда уламолар турли ҳил фикрлар айтишган. Жумладан:

Баъзилар макрух әмас, чунки масжидни ифлос қилиш эҳтимоли йўқ, дейишган.

Бошқалар эса макрух, чунки у мактубот (вақтли фарз) ибодатларни адо қилиш учун мўлжалланган. Ундан бошқаларини эса узр эътибодан адо қиласа бўлади, дейишган.

Фатво биринчисига, зеро масжидда турли хил тоат, дуолардан иборат нафл ва бошқа ибодатларни бажаришлик макрух саналмайди.

Бизнинг диёримизда ҳам ушбу фатвога амал қилинади.

Юсуфжон Жўрабоев Исройлжон ўғли